

WWF Verdensnaturfonden

1961-1986

25 år for naturbevarelse

Pandaen – Verdensnaturfondens symbol – er fortsat truet. Der er ca. 1000 pandaer tilbage, 24

Verdensnaturfondens stiftelse: Læs interviewet med Sir Peter Scott, der var med i 1961, 16

Det har vi nået på de første 25 år:

Mere end 4000 projekter er udført siden 1961, herunder en lang række projekter til bevarelse af den tropiske regnskov samt oplysningsprojekter, der har medført øget miljøbevidsthed. Projekterne omfatter bl.a.:

Tigern er blevet reddet. På mindre end 15 år lykkedes det at få bestanden op fra 1800 til 4000 dyr, 5

Chimpansen er fortsat truet. Men det er lykkedes at forhindre en bestialsk udnyttelse til turistformål, 14

Vadehavet – en storstilet oplysningsindsats har båret frugt, 14

Næsehorn – en stor indsats har forhindret udryddelse af de 5 arter, som dog fortsat betragtes som stærkt truede, 15

Snæbelen: Verdensnaturfondens indsats kom i sidste øjeblik, 11

Igangværende projekter 1986-1988

Flere hundrede projekter er planlagt eller igangsat. Det drejer sig om bl.a.:

Vådrområder hører til de mest udsatte naturtyper. I Mali er iværksat et storstilet projekt, 19

Tropiske regnskove – kampagnen, der begyndte i 1981, fortsætter med uformindsket styrke, 4,6,18, 20, 22

Odderen er Danmarks mest truede pattedyr, 5, 11

Marsvinet – Danmarks eneste hval skal reddes, 10

Havskildpadderne er fortsat truede trods ihærdig indsats, 17

Rovfugle i Norden får nye muligheder takket være en ny Rovfuglefond, 10

Naturbeskyttelses-aftaler: Washington-konventionen (CITES) skal fortsat udbygges, 17

Målene for de næste 25 år:

Naturens advokater i aktion. Al naturbevarelse er politik, 20

Verdensstrategien for naturbevarelse er fra 1980. Planen kræver opfølgning i store dele af verden, 9

Bæredygtig udnyttelse: Høst renten og lad kapitalen stå, 18

Nøgleområder og færre projekter, 22

Hvalernes skæbne afgøres af Den Internationale Hvalfangstkommission, 19

Vi skal også bevare regnormene. Kun ved at bevare arternes levesteder kan vi redde truede arter, 4

Naturens mangfoldighed skal bevares. Den arvemæssige variation er forudsætningen for fortsat udvikling, 6

Verdensnaturfonden i Danmark, 12
Sådan skaffes midlerne til hjælpearbejdet, 13
Regnskabsåret 1985, 13

WWF's 23 nationalafdelinger, 21

Jubilæumsnummer udgivet af Verdensnaturfonden i Danmark i anledning af WWF Verdensnaturfondens 25 års jubilæum 1986.

Skrevet og tilrettelagt af
Tommy Dybbro, lic. scient, Verdensnaturfondens videnskabelige medarbejder
Ole Hamann, lektor, dr. scient, leder af Verdensnaturfondens internationale plantebevarelsesprogram, medlem af Videnskabeligt udvalg
Anne Marie Mikkelsen, journalist, pressesekretær i Verdensnaturfonden
Bent Muus, prof. dr. phil, formand for Verdensnaturfondens videnskabelige udvalg
Carsten Scheuer, lærer, informationsmedarbejder i Verdensnaturfonden
Arne Schiøtz, direktør, dr. phil, næstformand i Verdensnaturfonden
Torben Wolff, docent, dr. phil, medlem af Videnskabeligt udvalg

Lay-out:
Carsten Scheuer

Repro:
P. Hesthaven
Forside: Kaj Halberg/Biofoto
Produktion:
Rosendahl Eshjerg

Produceret med økonomisk støtte fra P. Hesthaven's Repro- og Clichéanstalt A/S

Verdensnaturfonden
Dansk afdeling af World Wildlife Fund

Præsident
Hans Kongelige Højhed Prinsen

Formand
Landsretssagfører Esben Dragsted

Næstformand
Dir. dr.phil. Arne Schiøtz

Bestyrelsen
Dir. Peter Augustinus
Lrs. Esben Dragsted
Dr. scient. Lorenz Ferdinand
Adm.dir. Bent le Fevre
Fhv.gen.dir. Povl Hjelt
Dir. Torben Lenzberg
Prof.dr.phil. Bent Muus
Dir. Jon Otzen
Dir. dr.phil. Arne Schiøtz
Adm.dir. Johan Schrøder
Godsejer, fru Lise Treschow
Docent, dr.phil. Torben Wolff

Generalsekretær
Vibeke Skat-Rørdam

Oplysningsudvalget
Jon Otzen, formand
Carsten Scheuer, sekretær
Bent Muus
Torben Wolff
Søren Breiting
Erik Wedersøe
Vibeke Skat-Rørdam

Indsamlingsudvalget
Vibeke Skat-Rørdam, formand
Else Eriksen, sekretær
Thorkild Erritzøe
Torben Lenzberg
Børge Hansen
Dick Gelbjerg-Hansen
Finn Grue
Stig Bøgh Karlén
Hannelore Lauritzen
Stener Færch
Lise Treschow

Videnskabeligtudvalg
Bent Muus, formand
Tommy Dybbro, sekretær
Torben Wolff
Arne Schiøtz
Ib Friis
Ib Johnsen
Philippe Grandjean
Hans Møltøfte
Vibeke Skat-Rørdam

Medlemsskab
Medlemsskab og støttebidrag indsendes på giro 5 00 20 01. Min. 130 kr./året (65 kr. for studerende og pensionister)

Yderligere eksemplarer af Jubilæumshæftet kan rekvireres på denne adresse:
Verdensnaturfonden,
Informationsafdelingen,
Østerbrogade 94,
2100 København Ø
eller på tlf. 01 38 20 00

”

Naturbevarelse er ikke en hindring, men en nødvendighed for udvikling. Alligevel ødelægger vi tropeskove, skaber nye ørkener, mister landbrugsjord og gør verden fattig på dyr og planter som aldrig før.

Vi er de eneste væsener, der magter at destruere livsgrundlaget, ikke alene for os selv, men for vore medskabninger. Vi er også de eneste, der kan anvende fornuft og viden til at udnytte naturens mangfoldighed uden at ødelægge den – hvis vi har viljen.

Flere og flere indser, at naturbevarelse angår alle mennesker. Derfor er jeg trods alt optimist. Det er opmuntrende, at WWF som international miljøorganisation vokser sig stærkere år for år, for vi behøver den styrke. Efter 25 års virke og med over 4.000 store og små projekter har fonden vist, at det kan nytte – at det er muligt at vinde naturens sag.

Desværre er det en kendsgerning, at både planlægning, oplysningsvirksomhed og projekter i marken kræver store økonomiske midler for at kunne lykkes. Også af den grund er det glædeligt, at kredsen af sponsorer og støttemedlemmer stadig udvides. Den gennemslagskraft, som fondens arbejde måtte få, afhænger ikke mindst af de midler, den får til rådighed.

”

A handwritten signature in black ink, which appears to read "Henrik". The signature is written in a cursive, flowing style. Below the signature is a long, horizontal black line.

Præsident for Verdensnaturfonden

Vi skal også bevare regnormene

Menneskets kurs mod kollektivt selvmord kan lægges om, men det kræver en øjeblikkelig indsats.

»Igennem mange år har Verdensnaturfonden været kendt for kampanjer for bevarelse af store, iøjnefaldende dyr som elefanter, næsehorn, tigre og pandaer. Det er fortsat en stor del af organisationens arbejde at redde udryddelsestruede arter. Men i virkeligheden er det umuligt at redde tigreren og elefanten, hvis man ikke samtidig sørger for at bevare deres naturlige levesteder,« siger Tommy Dybbro, Verdensnaturfondens videnskabelige medarbejder.

»En sund natur i balance, det er vores mål. Og til syvende og sidst drejer det sig om menneskets egen overlevelse,« tilføjer generalsekretær Vibeke Skat-Rørdam.

»Vi kan ikke fortsætte med at rydde de tropiske regnskove uden at mærke de katastrofale følger for mennesket. Hver tredje måned afbrændes og fældes et stykke regnskov på størrelse med Danmark. Det går i første omgang ud over de mange forskellige dyr og planter, der lever i regnskoven. Men det rammer i høj grad også mennesket. Resultatet af denne uahæmmede og kortsynede fældning er nemlig meget ofte ørken dannelse. Det er en ond cirkel, som vi kender fra Afrika, og som i disse år også begynder at vise sig i Amazonas-området og i Asien. Her er mennesket i fuld gang med at fælde det skovdække, der beskytter jordlagene,« siger Vibeke Skat-Rørdam.

Menneskene for dygtige

Dr.phil. Arne Schiøtz, der var international fredningsdirektør i WWF i årene 1980-1983, føjer til: »Vi menne-

sker er nu blevet så »dygtige«, at vores indflydelse på Jorden er ved at undergrave dens bærende kapacitet. Jordens evne til at brødføde mennesker og dyr falder, samtidig med at vi bliver flere og flere mennesker. Rent bogstaveligt bliver der altså mindre og mindre plads til dyrene.»

Biologerne taler om den hårfine økologiske balance i naturen. For almindelige mennesker kan det være svært at forstå, hvad de mener. Man kan sammenligne planter, dyr og mennesker som store og små tandhjul i et enormt maskineri. Maskinen kan kun fungere, hvis alle led griber ind i hinanden på det rigtige tidspunkt. Hvis ikke arbejder maskinen dårligere. Slutresultatet kan være, at den går i stykker.

Det er stærkt at tale om menneskets vej mod kollektivt selvmord. Men åbenbart er det nødvendigt at bruge stærke ord, hvis man vil skabe lydhørhed.

Levesteder skal bevares

»Når vi bliver opmærksomme på, at et rovdyr i toppen af fødekæden er truet med udslettelse, ser vi i virkeligheden kun symptomet på, at der er noget galt i den økologiske maskine,« fremhæver Tommy Dybbro.

»Enhver indsats for at bevare en truet art er dømt til fiasko, hvis man ikke samtidig sætter ind med bevarelsesplaner for store sammenhængende naturområder; d.v.s. store økosystemer i balance,« tilføjer Arne Schiøtz. »I praksis betyder det, at vi også skal bevare regnormene edderkopperne og selv de mindst uanselige urter.« Maskinen kan med andre ord kun arbejde, hvis alle dele er intakte.

»Det er imidlertid svært at samle penge ind til bevarelse af regnorme. Derfor har Verdensnaturfonden i mange af sine kampanjer brugt billeder af dyr eller dyrebørn med store, appellerende øjne,« fortæller Vibeke Skat-Rørdam.

Følelserne skal også med

»Og selvfølgelig ligger der noget sentimentalt i dette. Men ærligt talt: jeg mener, at følelser er en hel legitim del af vores verdensopfattelse. Hvis vi ikke havde følelser, var der noget galt. Hele vores engagement i naturbevarelse er på en måde sentimentalt,« forklarer Arne Schiøtz.

Og han fortsætter: »Jeg ved da ikke, om mit formål er at redde verden, eller det ikke snarere er, at jeg synes, det ville være forfærdeligt synd for mine børn, hvis de ikke fik et næsehorn eller en elefant at se. Følelser er altså et argument. Vi skal blot passe på, at følelserne ikke løber med sagen,« slutter Arne Schiøtz, næstformand i Verdensnaturfonden.

For mange mennesker er følelserne netop et vigtigt argument for naturbevarelse. Således også for forfatteren Vagn Lundby som i anledning af udgivelsen af 7 nye bøger på Verdensnaturfondens forlag, spurgte: »Hvad er der ved at få børn og børnebørn, hvis ikke også de skal kunne leve i den bevidsthed, at der sammen med dem findes levende hvaler, levende orangutaner, levende tigre og snoge, samt steder på Jorden, hvor disse anderledes medskabninger kan forsvinde, når de selv vil det?«

Bevar levestedet – og tigreren kan reddes

*Tiger, tiger, i nætternes skove
du funkende flammestik.
Hvilken udødelig hånd har mon
skabt dit frygtindgydende blik?*

*Da stjernerne smed deres lanser
af lys fra Himmels Mælkevej
smilte Han så, da Han så sit værk?
Han skabte Lammet – og dig?*

*Uddrag af »The Tyger«,
William Blake*

I Asien er tigreren selve symbolet på den vilde, utæmmelige natur. Den er omgivet af myter, frygt og beundring.

Men trods sin styrke kommer den til kort overfor mennesket. Opdyrkning ødelægger dens levesteder, og når der bliver for få hjorte og vildsvin, tvinges den til at forgribe sig på kvæg og geder. Tigreren bliver et skadedyr, som jages.

Derfor er tigreren forsvundet fra alle de tættere befolkede dele af Asien. Hele tre af de otte underarter, nemlig den kaspiske tiger, Javatigreren og Bali-tigreren er helt udryddet.

I 1972 viste en optælling i Indien, at der kun var ca. 1800 tigre tilbage. En undersøgelse bekræftede samtidig, at antallet var stærkt dalende, og i samme forbindelse fandt man ud af, at vandføringen i en række vandløb og mindre floder var blevet mere ustabil. Sommetider flød de over deres bredder og ødelagde afgrøderne. Til andre tider tørrede de helt ud, hvilket også var ødelæggende for lokalsamfundenes landbrugsøkonomi.

Det viste sig, at disse udsving i vandføringen skyldtes en uheldig

fældning af træer længere oppe ad floderne. Skovens evne til at opsuge de store nedbørsmængder i regntiden forsvandt eller blev ødelagt, og derfor opstod oversvømmelserne.

Naturen kan selv

Allerede samme år, i 1972, indgik den indiske regering og Verdensnaturfonden et samarbejde om »Projekt Tiger«. Projektet skulle sikre artens overlevelse. Og det lykkedes faktisk at redde tigreren.

Der blev oprettet 15 reservater med et samlet areal på 25.000 km², d.v.s. et areal lidt mindre end Jylland. Inden for disse områder er den menneskelige aktivitet blevet stærkt begrænset. Og i løbet af få år har naturen så at sige repareret skaderne: tigerbestanden er nu oppe på ca. 4000 dyr, og vandføringen i floderne er blevet normal i de fleste af vandløbene.

Konsekvensen er indlysende: den lokale befolkning har atter fået forudsætninger for at kunne høste 2-3 gange om året; de lokale sult- og oversvømmelsesproblemer er løst, og et enestående og værdifuldt rovdyr er blevet sikret overlevelse. Konflikterne mellem menneske og rovdyr er blevet væsentligt begrænset, fordi dyrene har fået plads.

»Projekt Tiger« er således et skoleeksempel på, hvordan bevarelse af et truet dyrs levested kan genskabe den økologiske balance – ikke alene til gavn for den pågældende art, men også for alle de planter og dyr samt mennesker, der lever inden for eller i randen af området.

Uspoleret natur kan redde odderen

Få danskere kan prale af at have set odderen i vores natur. De, der kan, er ældre mennesker, som kan huske tilbage på en tid, hvor man gik på jagt efter den vævre fyr med den pragtfulde pels.

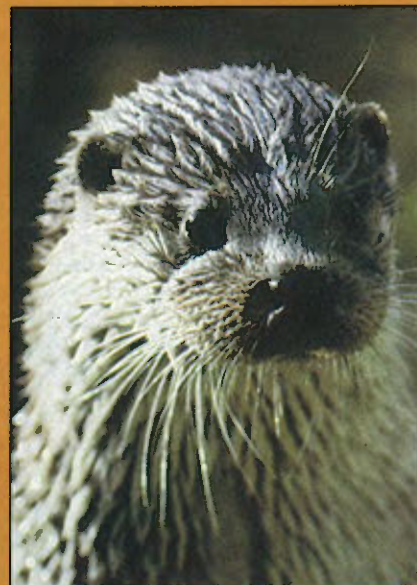
Overdrevne jagt er imidlertid ikke den væsentligste grund til, at odderen i dag må anses for Danmarks mest truede pattedyr. Det skyldes ødelæggelsen af oddernes levesteder.

Odderen kræver en uspoleret natur. En han behøver midst 10 km rent vandløb, mens hunnen kan nøjes med noget mindre. Han og hun lever adskilt undtagen i parringstiden, og selv om deres territorier kan lappe over hinanden, er det ikke ualmindeligt, at blot et enkelt par kræver 12-15 km uspoleret vandløb.

Kun få steder i Danmark vil man kunne finde natur, der endnu giver livsmuligheder for oddere. Og tørre tal viser resultatet: der er mindre end 200 oddere tilbage her i landet.

Verdensnaturfonden har sammen med Foreningen til Dyrenes Beskyttelse i Danmark startet et omfattende projekt med det formål at redde den danske odder fra udryddelse. En vigtig del af projektet drejer sig om oplysning: de mange lodsejere og fritidsfiskere kan nemlig med få midler være med til at sikre oddernes overlevelse. Det kræver naturligvis, at de ved, hvad de skal gøre. Med andre ord: oplysning.

Projektet lægger også pres på lokalpolitikkerne; der kan nemlig gøres meget i den lokale miljøpolitik for også at sikre odderen en fremtid i Danmark.

Naturens mangfoldighed:

Ufattelig rigdom af genetiske

Livet på Jorden er umådeligt rigt på forskellige organismer, i alt måske 5-30 mill. forskellige dyr, planter og mikroorganismer. Tænk blot på den næsten uendelige formrigdom hos insekterne, på planterigets utallige farver og livsformer, og på variationen i fuglenes verden. Denne enorme variation er resultatet af årmillioners evolution, og den er samtidig grundlaget for livets fortsatte beståen og udvikling.

Den genetiske variation, de arvelige egenskaber der er knyttet til eksistensen af klodens millioner af dyr, planter og mikroorganismer, er forudsætningen for opretholdelse og forbedring af landbrugsproduktionen, og for mange tekniske og videnskabelige fremskridt som f.eks. udvikling af ny medicin mod alvorlige sygdomme. Og som råmaterialer bidrager naturens levende ressourcer med flere milliarder kr. årligt til verdensøkonomien, og således også til sikring og udvikling af de mange industrier, der anvender naturressourcer.

De tropiske regnskove

De tropiske regnskove er utrolig rige på forskellige organismer og tilsammen danner de klodens mest kom-

Mere end halvdelen af Jordens plante- og dyrearter lever i de tropiske regnskove. Men hvor længe?

WWF/K. Preston-Mafham

plekse økosystemer. Man skønner, at omkring halvdelen af alle jordens organismer findes i de tropiske regnskove. For ca. 200 år siden dækkede regnskoven jorden i et grønt bælte omkring ækvator, overalt hvor temperatur og nedbør er høj året rundt.

I dag er godt og vel halvdelen forsvundet eller helt forandret. Og af de resterende regnskove anslås det, at omkring 200.000 km² ødelægges om året. Det svarer til, at skovarealer på størrelse med Danmark forsvinder ca. hver 3. måned. Hvis denne udvikling ikke bremses, vil næsten al regnskov være forsvundet om 20-30 år, på nær nogle få områder i Amazonas og det centrale Afrika.

De vigtigste årsager til, at de tropiske regnskove er ved at forsvinde, er rydning og afbrænding til land- og kvægbrug, tømmerhugst, minedrift, og vejbygning med efterfølgende åbning af skovene. Det er på den ene side indgreb, der hænger sammen med fattigdom og voldsom befolkningstilvækst, som medfører et enormt pres på de naturlige ressourcer. På den anden side indgreb, som hænger sammen med de industrialiserede landes stigende forbrug af ressourcer og råvarer fra regnskoven.

I modsætning til skove i tempererede egne er jordbunden i den tropi-

Klavs Bentzen/BIOFOTO

ressourcer

ske regnskov de fleste steder yderst mager og næringsfattig. Bogstaveligt talt befinder alle næringsstofferne sig i de levende træer og buske, og når de dør, omsættes det døde, organiske stof lynhurtigt for at blive genbrugt af de levende planter. Så når regnskoven fældes og brændes, vil der nok kunne dyrkes en afgrøde på stedet de første par år, bl.a. på grund af den næringsrige aske, som afbrændingen producerer. Fjernes træerne, forsvinder næringslageret, så efter 3-4 års opdyrkning er jorden udpint, og det kan ikke mere betale sig at dyrke noget det sted. Ligger jorden på skråninger, bliver det for alvor galt, for uden træernes filtrede rodnet til at holde på det øverste jordlag, skyller den voldsomme troperegn hurtigt jorden væk, og faktisk er regnskove mange steder i løbet af få år blevet omdannet til ørken.

Landbrug i skoven

Mange mennesker i regnskoven lever af at rydde mindre stykker skov, dyrke nogle afgrøder på stedet i nogle få år, for derefter at flytte til et nyt sted og begynde forfra. Denne form

Den frodige regnskov, som endnu dækker omkring 9 mio km², er levested for et utal af planter og dyr – mange af dem med hidtil ukendte egenskaber, som mennesket kan få glæde af.

WWF/F. P. Jensen

WWF/K. Preston-Mafham

Naturens medicinskab

WWF/H. Angel/Biofotos

WWF/P. Steele

Omkring en fjerdedel af al receptpligtig medicin indeholder eller er fremstillet på basis af planteprodukter. For ikke-receptpligtige præparater er det nær halvdelen. En stor del af disse produkter stammer fra regnskovens planter. Nogle ganske få eksempler: Fra Rosen-singrøn fås stoffer, der benyttes ved behandling af leukæmi hos børn; fra Kina-bark træet fås kinin, der bruges mod malaria; fra Rauwolfia planter fås reserpin, der benyttes mod forhøjet blodtryk, og fra Dioscorea-arter fås diosgenin, der benyttes til fremstilling af en lang række steroidholdige lægemidler og p-piller. Fra Chondrodendron tomentosum fås tubocurarin, der er uundværligt ved operationer, og fra Pigæble-arter fås alkaloider, der anvendes til behandling af mavelidelser, mavesår etc.

Af de 20.000 af verdens planter, som FN's Verdenssundhedsorgani-

sation (WHO) har identificeret som medicinplanter, er det kun en lille del, der er analyseret grundigt. Det ville naturligvis være en næsten uoverkommelig og meget kostbar opgave at teste tusinder af planter videnskabeligt, men der findes en genvej til at identificere de potentielt vigtigste: nemlig gennem den viden som naturfolkene i regnskoven har om alle de planter, som de anvender.

Det har f.eks. vist sig, at mere end 1000 forskellige planter benyttes medicinsk af indianer-stammer i Amazonas-området i Sydamerika. Nogle af de mest lovende vil måske, efter omhyggelige kliniske prøver, vise sig at kunne bruges i kampen mod kræft. Og fra en Sydøstasiatisk regnskovsplanter kan muligvis udvindes et effektivt middel mod leverbetændelse. Mulighederne er mange – så længe regnskoven får lov at eksistere.

Fortsættes side 8.

for landbrug fungerer godt nok, under forudsætning af, at de ryddede stykker skov er små og får tid til at regenerere bagefter. Der kan nemlig gå årtier eller måske århundreder, før skoven efter fældning eller afbrænding vender tilbage til sin tidligere tilstand.

Men med det stigende pres på skovene, får de ikke den nødvendige tid til at regenerere. Der er ikke tale om en vedvarende, bæredygtig udnyttelse. Det svarer nærmest til, at man bruger løs af en opsparet kapital, indtil den en dag er væk – i stedet for at bevare kapitalen og kun bruge renterne, år efter år.

Fortsætter denne udvikling, kan det forudses, at der i begyndelsen af næste århundrede kun vil være yderst få tropiske regnskove tilbage. Mange områder, som i dag er dækket af regnskov, vil ganske vist være træklædte, men der vil kun findes en yderst lille brøkdel af de arter der vokser der i dag. Mange tropiske planter, dyr og mikroorganismer kan kun overleve under de betingelser, der findes i den intakte tropiske regnskov.

Regnskovenes muligheder

De tropiske regnskove, og især deres planter, forsyner os med et utal af nyttige produkter. Tømmer, kaffe,

Tropiske planter indeholder uanede muligheder, dels som fødevarerplanter, dels som leverandører af medicin.

kakao og naturgummi er velkendte. Men mange produkter som harpikser, farve- og garvestoffer, voks og æteriske olier benytter vi uden at vide eller tænke over, at de stammer fra tropiske planter.

Hver gang vi f.eks. bruger en deodorant, en læbestift, vasker hår, kører bil, går til tandlæge, benytter maling eller lak, spiller gramofon, eller tager medicin, ja, så er det overvejende sandsynligt, at vi bruger et planteprodukt fra troperne.

Vi nyder godt af en mangfoldighed af planteprodukter, men faktisk har videnskaben kun et overfladisk kendskab til omkring 1/10 af tropernes planter, og kun 1/100 af dem er blevet undersøgt nøjere.

Det er ironisk at netop nu, hvor vi

er ved at blive klar over disse store uudnyttede muligheder, og hvor genteknologi er ved at gøre det muligt at forbedre udnyttelsen af planternes indholdsstoffer, netop nu er klodens planteverden truet som aldrig før.

Omkring 1/3 af verdens 265.000 blomsterplanter vokser i troperne og subtroperne. Eksperten anslår, at op til 60.000 kan forsvinde for altid – i takt med at regnskoven forsvinder. D.v.s. næsten en fjerdedel af alle verdens planter! Eller næsten 6 gange så mange, som der vokser i hele Europa!

Udover at regnskoven også har uvurderlig betydning for klima og vandforsyning, udgør de, i kraft af deres rige mangfoldighed på organismer, verdens største lager af arveegenskaber.

Vilde slægtninge til nytteplanter – en vigtig ressource

Vilde arters arveegenskaber udgør de ældste ressourcer – naturens mangfoldighed. De »nye« – er organismernes gener. Brugen af vilde dyr og planter er gammel som mennesket selv; »brugen« af gener er først begyndt i dette århundrede. Fra tidernes morgen har man udnyttet mangfoldigheden, den genetiske variation: man har f.eks. udvalgt planter med større frø og større ydeevne til dyrkning, generation efter generation; men gener er først blevet anvendt som ressource, efter at vi opdagede deres eksistens.

Brug af genetiske ressourcer i landbruget har haft enorm betydning: fra 1930 til 1975 øgedes høst-udbyttet pr. hektar i USA for hvede med 115%, for ris med 117%, for majs med 320%, o.s.v. Omkring halvdelen af disse udbyttestigninger kan tilskrives effekten af genetiske ressourcer. Størsteparten stammer fra allerede dyrkede varieteter, cultivarer, som er blevet anvendt ved frembringelse af nye, forbedrede sorter.

Højtydende bygplanter skyldes intensiv planteforædling med udgangspunkt i vilde byg-sorter.

Effektiv beskyttelse mod plantesygdomme findes hos de vilde slægtninge til vore kulturplanter.

Bidraget fra vilde genetiske ressourcer, som f.eks. fra nytteplanternes vilde slægtninge, har også været særdeles betydningsfuldt: Hvede, ris, majs og byg giver tilsammen 90% af verdens kornproduktion. Alle fire er blevet forbedret med arveegenskaber fra deres vilde slægtninge. Mange hvedesorter har f.eks. fået deres modstandskraft mod to frygtede svampesygdomme fra fjernt beslægtede, vilde arter, der vokser i det østlige Middelhavsområde og Lilleasien. I dag anslår USA's landbrugsministerium, at genetiske ressourcers forbedring af de vigtigste kornsorter årligt giver 1% stigning i udbytte.

Ser man nærmere på en række andre vigtige nytteplanter som f.eks. kartoffel, yams og tomat er billedet det samme. Arveegenskaber fra vilde slægtninge er ved krydsnings- og forædlingsarbejde blevet indkorporeret i de dyrkede sorter, så de er blevet bedre og sundere. Det er derfor en tåbelighed uden sidestykke at udrydde de vilde planter.

(WWF/P. Steele).

(WWF/H. Angel/Biofotos).

(Foto: WWF).

Planen er klar – kun viljen mangler

Allerede i 1980 udkom Verdensstrategien for naturbevarelse, men det skorter stadig på viljen til at gennemføre planen

Vietnam – et land, der kæmper med eftervirkningerne af mere end 30 års uafbrudt krig, herunder afsvidning af tusinder af km² regnskove, har bedt internationale organisationer om hjælp til at genoprette naturens balance.

Nepal – et lille kongedømme i Himalaya-kædens højder – har allerede udarbejdet planer for en bedre og mere rationel udnyttelse af landets naturressourcer. Dette er sket i erkendelse af, at det lille udviklingsland ikke vil kunne overleve, hvis ikke der blev gjort en indsats her og nu.

Disse to lande er langt fra de eneste, der har fulgt vejledningerne fra 1980, sådan som de fremkom i dokumentet World Conservation Strategy (Naturbevarelse – en verdensstrategi, Verdensnaturfonden 1982).

Siden 1980 har 17 lande udarbejdet nationale planer for deres egen naturforvaltning og -bevarelse. Den overordnede plan har tre mål:

at sikre naturens kredsløb og levestederne for dyr og planter.

at sikre en bæredygtig udnyttelse af jordens ressourcer. Dette gælder de levende ressourcer som dyr og planter. Hvis levende organismer udnyttes udover deres bæreevne, ødelægger vi livsmulighederne for de fremtidige generationer.

at bevare alsidigheden i naturen. Vi er f.eks. afhængige af vilde slægtninge til vore kulturplanter og husdyr i arbejdet med at fremavle egenskaber som modstanddygtighed over for sygdomme. Mange vilde arter yder samtidig et værdifuldt bidrag som leverandører af råstoffer til vores medicin. Og endelig må vi ikke glemme naturens herlighedsværdi: naturens rigdom og mangfoldighed gør vores menneskeliv rigere.

Det kan næppe kaldes opmuntrende at så få lande i verden har taget ud-

Nyplantning i Minh Hai Provinsen i Vietnam, som blev ødelagt under krigen af sprøjtemidler og napalm. Billedet er fra WWF-projekt 3688. (WWF/Elizabeth Kempf).

fordringen fra 1980 op og udarbejdet nationale planer for naturforvaltningen. Og selv om planerne bliver udarbejdet er der stadig en lang vej før de kan realiseres.

Verdensnaturfondens indsats drejer sig derfor ikke alene om at påvirke regeringer til at udforme sådanne nationale strategier for naturbevarelse, men i lige så høj grad at

opmuntre og støtte initiativer, som kan medvirke til at føre planerne ud i livet.

Både i Vietnam og Nepal har Verdensnaturfondens videnskabsfolk og økologer spillet en stor rolle som rådgivere og vejledere. Andre forskere står klar til at yde den samme indsats andre steder på kloden. Der er brug for det.

World Conservation Strategy (Naturbevarelse – en verdensstrategi) er udarbejdet af Den Internationale Union for Naturbevarelse (IUCN) med rådgivning fra, i samarbejde med samt økonomisk støtte fra FN's Miljøprogram

(UNEP) og WWF Verdensnaturfonden. Også organisationerne FAO og UNESCO har bidraget til rapporten.

En dansk udgave (1982) kan købes for kr. 72,- i Pandabutikken, tlf. 01 13 20 33.

Nu gøres der noget!

Helt nyt projekt skal sikre Danmarks eneste hval

Marsvinet er den eneste hval, der optræder i større antal i de danske farvande. Marsvinet er i tilbagegang. Alligevel gør ingen rigtig noget ved det. Man har formodninger om, hvad tilbagegangen skyldes. Flere tusind marsvin drukner således årligt i fiskenet. Speedbåde larmer forstyrrende rundt i marsvinets yngleområder. Forureningen af vore farvande. Vi ved endnu for lidt. Der mangler et grundlag for at iværksætte en konkret handlingsplan med det formål at redde vores eneste hval.

Derfor griber Verdensnaturfonden ind. Nogen må jo gøre noget. Landets førende marsvine-specialist, Carl Kinze, sættes ind på opgaven. Sammen med Foreningen til Dyrenes Beskyttelse starter Verdensnaturfonden i foråret 1986 et »Projekt Marsvin« med Kinze som projektleder. I løbet af et år skal der udarbejdes en status-

Alle iagttagelser af levende eller døde marsvin bedes meddelt til »Projekt Marsvin«, Zoologisk Museum, Universitetsparken 15, 2100 København Ø. Specielle oplysningsskemaer kan rekvireres på samme adresse eller på tlf. 01 35 41 11, lokal 271.

rapport over marsvinets situation i Danmark. Omfanget af druknedød og forstyrrelse skal belyses. Marsvinets ynglepladser skal findes. Et forslag til en redningsplan skal udarbejdes.

Dette er en af de måder, Verdensnaturfonden arbejder på. Ved at belyse et problemkompleks skabes der

klarhed over, hvad der konkret skal gøres for at redde en truet dyreart. Det ved vi forhåbentlig om et år, når det gælder marsvinet. Så er det op til de ansvarlige myndigheder, her bl.a. miljøministeriet og fiskeriministeriet, at tage de initiativer der skal til, og at føre forslagene ud i livet. ■

Gert Brovad/Zoologisk Museum.

Rovfugle

Flere penge til bevarelse

Verdensnaturfonden og SAS hjælper rovfuglene

I 1985 fik Verdensnaturfonden opfyldt et længe næret ønske, nemlig at kunne sætte flere midler af til rovfugleprojekter i Norden. Det skete, da SAS efter forhandlinger med Verdensnaturfonden i Danmark, Norge og Sverige oprettede en fond, som skulle hjælpe med til at redde truede rovfugle. SAS lagde fra starten 1 million svenske kroner i fonden, hvis midler blev fordelt ligeligt mellem de tre lande.

I Danmark kunne vi straks gå i gang med at iværksætte flere nye rovfugleprojekter eller støtte de bestræbelser, der allerede var igang for at forbedre rovfuglenes levevilkår i Danmark og Grønland. Der blev herunder indledt et tæt samarbejde mellem Verdensnaturfonden og Dansk

Fiskeørn (Arthur Christiansen).

Havørn (WWF/Frank Wille).

Ornitologisk Forening for at sikre, at der blev ydet støtte til de mest relevante projekter.

Verdensnaturfonden i Danmark har siden starten i 1985 givet over 400.000 kr. i støtte til danske og grønlandske rovfugleprojekter. Takket være disse midler har vi nu bl.a. fået en endnu større viden om den grønlandske havørn, der ser ud til at klare sig bedre, efter at den i 1970'erne var truet af udryddelse. En nøjagtig status for den røde glente i Danmark foreligger nu. Et projekt der skal ophjælpe bestanden af den truede slørugle i Danmark er løbet af stabelen. Der er ydet penge til fodring af overvintrende ørne i landet. Et helt nyt projekt, der skal belyse rovfuglenes nuværende forekomst og levevilkår i Danmark er iværksat, og endelig vil der blive udarbejdet en analyse af dødeligheden hos spurvehøg, duehøg og musvåge for at tilvejebringe en vurdering af jagtens indflydelse på bestandsstørrelsen af disse arter.

Disse rovfugleprojekter er sammen med et tilsvarende antal i Norge og Sverige et godt eksempel på, hvordan Verdensnaturfonden samarbejder med og bruger midlerne fra en privat sponsor til at forbedre vilkårene for en hel dyregruppe. ■

Reddet i sidste øjeblik

Den lille laksefisk findes kun ét sted i verden: i Vidåen

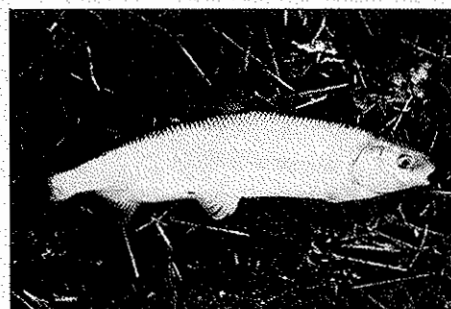
Næppe mange danskere har hørt dette besynderlige dyrenavn før, og endnu færre ved, at det er en laksefisk. Er det så i det hele taget værd at ofre penge på et så ukendt dyr?

Ja, mener Verdensnaturfonden, der i 1984 gav 25.000 kr. i støtte til arbejdet med at redde denne truede fisk. Kun et enkelt sted i verden, nemlig i Vidå-systemet i Sønderjylland, findes snæbelen i dag. For bare 60 år siden var den almindelig i hele Vadehavs-området, hvorfra den om vinteren trak op i de større vandløb for at gyde. I de store tyske floder

Rhinen, Elben og Weser forekom den, og herhjemme var der, foruden i Vidåen, gydepladser bl.a. i Varde Å og Ribe Å. Alle steder på nær i Vidåen forsvandt snæbelen som følge af forurening, opstemning og regulering af floderne og åerne.

Når en dyreart er blevet så sjælden og ligefrem truet af total udryddelse, må der tages ekstraordinære skridt for at redde den. I efteråret 1983 udarbejdede biologen Kim Forchhammer en redningsplan. Nøgleordet var opdræt af store mængder yngel, der så skulle udsættes i Vidåen og i de vandløb, hvor arten tidligere fandtes. Starten til en avlsfiske-bestand var der, nemlig de ca. 200 snæbeler, der var fordelt hos forskellige institutioner, bl.a. Danmarks Akvarium. Avlsarbejde og opdræt kunne foregå på Dansk Akvakultur Institut i Åbenrå.

Men pengene manglede. Både miljø- og fiskeriministeriet afslog i første omgang at bidrage økonomisk til projektet. I stedet trådte Verdensnaturfonden til og gav som den første et bidrag på 25.000 kr., samtidig med at professor Bent Muus på fondens vegne udtalte, at han fandt det uacceptabelt at såvel de amtslige myn-

Leif Bjørn Petersen

digheder som de ansvarlige ministerier ikke kan finde de nødvendige midler, når det drejer sig om en sag, der haster, og en uerstattelig dyreart, som vi også over for det øvrige Europa har ansvaret for.

Det satte skub i projektet. Verdensnaturfondens beskedne bidrag viste åbenbart vejen og var det egentlige startskud. Efter en TV-omtale i Poul Thomsens »Dus med dyrene« meldte andre fonde sig, og desuden sluttede fredningsstyrelsen sig til med 70.000 kr.

Projektet nåede sin foreløbige kulmination, da den første udsætning af kunstigt opdrættede snæbler – i alt ca. 20.000 – fandt sted i Vidåen i sommeren 1986. Der er således håb om, at en af verdens mest truede fiskearter er blevet reddet. Men det var også i sidste øjeblik. ■

Odder

Et projekt bliver til

Samarbejde et nøgleord

Den 7. februar 1984 holdt Verdensnaturfonden og Foreningen til Dyrenes Beskyttelse det første møde om, hvordan odderen kunne reddes i Danmark. Mødet var starten på »Projekt Odder«, og baggrunden var den dystre kendsgerning, at der kun var under 200 oddere tilbage i Danmark.

Engang var odderen vidt udbredt i den danske natur, men forurening, rusefiskeri, åudretning og forstyrrelse har bragt den på randen af udryddelse. Det er derfor i sidste øjeblik, hvis Danmarks mest truede pattedyr skal reddes.

De to foreninger var enige om, at der måtte gøres en særlig indsats. Der måtte sættes feltundersøgelser igang, som kunne belyse truslerne mod odderen, og der måtte på grundlag af disse undersøgelser udarbejdes forslag til, hvordan den danske odderbestand kunne ophjælpes og bevares.

I foråret 1984 bevilgede Verdensnaturfonden de første 5.000 kr. til

»Projekt Odder«. Den 1.11.84 blev biologen Aksel Bo Madsen ansat som ansvarlig leder af projektet, og en styringsgruppe med repræsentanter for de to foreninger samt Zoologisk Museum blev nedsat. Gruppen skulle udstikke rammerne for projektet.

I projektets første år blev en væsentlig del af lønudgifterne til projektlederen dækket af tilskud fra undervisningsministeriets såkaldte »Projektgruppe-ordning«. I projektets andet år har Verdensnaturfonden og Dyrenes Beskyttelse finansieret hele projektet. Dog er der kommet mindre tilskud fra de fleste amtskommuner i forbindelse med feltundersøgelser af odderens forekomst i de enkelte amter. Resultaterne af disse undersøgelser har amtskommunerne kunnet bruge i deres fredningsplanlægning.

Med Verdensnaturfondens samlede bidrag på 175.000 kr. har »Projekt Odder« været fondens største danske enkeltprojekt i de seneste år.

»Projekt Odder« har skabt stor opmærksomhed omkring odderens truede situation. Vi ved nu, hvor de bedste oddervande findes. Der er skabt dokumentation for, hvad der truer bestanden, og der er anvist veje

Klistermærker, foldere og plakater fra »Projekt Odder« kan rekvireres på tlf. 01 38 20 00 eller 01 22 32 22.

til, hvordan problemerne kan løses og odderen reddes. F.eks. kan problemet med de mange oddere, der drukner i fiskeruser, løses, ved at der monteres små metalstopriste (som kun koster nogle få kroner) på ru-seindgangene.

»Projekt Odder« skulle efter tidsplanen afsluttes med udgangen af 1986. Verdensnaturfonden er imidlertid indstillet på at fortsætte et stykke ind i 1987. Men derefter er det op til de ansvarlige myndigheder, d.v.s. fredningsstyrelsen og amtskommunerne, at bruge den viden, vi nu har om odderen, og føre projektets forslag til en handlingsplan ud i livet. Der kan og skal gøres noget her og nu, hvis dette prægtige pattedyr fortsat skal være en del af den danske fauna. ■

Sådan kan du støtte Verdensnaturfonden

Bliv medlem

Modtag tidsskriftet »Levende Natur« fire gange om året.

Pandaklubben

Bladet for alle børn og unge der holder af en sund natur.

Opret et gavebrev

Udnyt fradragsreglerne i ligningslovens § 14: tegn et gavebrevs- aftale og bliv medlem af Verdensnaturfondens Støttekreds. (Min. 1000 kr. årligt i 10 år).

Telefon-order

modtages mand.-fred. 10-16

01 13 20 33

Rekvirer Pandabutikkens Gavekatalog

Køb varer i Pandabutikken

Besøg butikken på hjørnet af Stormgade og H. C. Andersens Boulevard i København. Åbent mandag-fredag 9-17.30. (Lukket lørdag).

Naturmærker

Naturmærker er givet hvert år siden 1982. 30 motiver pr. ark.

Den danske afdeling:

Bred vifte af aktiviteter

Indsamling af midler sker via mange kanaler

Varesalg

Da det første klistermærke for Verdensnaturfonden WWF udkom i 1976, drømte ingen om, at denne aktivitet ville udvikle sig til en blomstrende postordreafdeling og butik på H. C. Andersens Boulevard i København.

I dag bidrager Verdensnaturfondens salgsafdeling med 38% af indtægterne.

Forlag

I 1986 udgav Verdensnaturfondens forlag en ny serie undervisningsbøger til folke-

skolens ældste klasser. Serien »Vor fælles fremtid« er udgivet med støtte fra Egmont-fonden. Serien omfatter foreløbig 7 titler med priser fra kr. 28,-. Forlang brochure på 01 38 20 00.

Medlemmer

Det største bidrag kommer fra en stadigt stigende medlemskare. Blot nogle få år efter starten i Danmark i 1972 var der flere tusinde medlemmer. Ved slutningen af 1986 nåede medlemstallet op på over 20.000, hvoraf ca. halvdelen er medlemmer i Pandaklubben, børne- og ungdomsklubben som blev stiftet i 1977.

»Pandaklubben«

Klubbens medlemsblad er enestående i dansk medieverden: det er det eneste blad om

natur, dyr og planter, som er direkte henvendt til børn i alderen 10-14 år.

Bladet udkommer nu i fire farver 6 gange om året, og ansvarshavende redaktør siden 1985 er lærer og journalist Jimmy Stahr (MF).

»Levende Natur«

1983 blev et skelsættende år i Verdensnaturfondens historie. Det tidligere medlemsblad for voksne, Pandanytt, blev erstattet af tidsskriftet Levende Natur. Det betød et løft i kommunikationen til medlemmer, presse og andre, der modtager bladet fire gange om året.

Levende Natur har betydet mange positive reaktioner fra læsere og medlemmer; og flere og større støttebidrag. Den svenske afdeling af Verdensnaturfonden modtog således i

1986 en testamentarisk gave på mere end 1 mio. svenske kroner, angiveligt fordi donator i sit brev til fonden skrev, at han havde læst »i det udmærkede blad Levende Natur, som udgives af den danske Verdensnaturfond«. Artiklerne der havde udløst en så stor gave til naturbevarelsen havde handlet om programmet for bevarelse af verdens vilde planter.

Gaver og bidrag

Denne indtægtskilde tegner sig for 15% af de indsamlede midler (1985-tal) og stammer fra private, fra erhvervsvirksomheder og fra fonde.

Mange skoler, fritidshjem og små grupper af børn sender penge fra loppetorv og små tombolaer. Disse bidrag er vi særligt glade for, fordi de viser en vilje til aktiv medvirken for at bevare en sund natur i balance.

Spred oplysninger

Vær med til at udbrede kendskabet til Verdensnaturfonden. Uddel hvervebrochurer.

Testamenter en gave

En smuk arv at efterlade: en levende natur. Læs mere om hvordan du kan testamenter til det naturbevarende hjælpearbejde: Rekvirer folderen på tlf. 01 38 20 00.

Køb firmagaver

Glæd firmaets medarbejdere, kunder og forretningsforbindelser med en gave, der også støtter naturen. Rekvirer det store firma-gavekatalog på telefon 01 38 20 00.

Indgå licensaftale

Benyt Pandaen - Verdensnaturfondens symbol - i markedsføringen af mærkevarer eller helt nye produkter. Heltidige samarbejdspartnere: Gevalia, Modo Konsumentvarer

Texaco Egm. H. Petersen Svanestellet Lund & Raffel Kellogg's o.m.fl.

Bliv medlem af Corporate Conservation Club

En ny klub for danske erhvervsvirksomheder med interesse i at støtte arbejdet for verdens truede dyre- og planteliv. Rekvirer brochuren, der fortæller alt om de mange fordele, virksomheden har af medlemsskabet. Ring til 01 38 20 00

Nævnes skal også den indsamlingsboble, der står i transithallen i lufthavnen i Kastrup. Her lægger passagerer fra ind- og udland mere end 100.000 kr. i blandede sedler og mønt - hvert eneste år.

Alt i alt en bred vifte af aktiviteter, som tilsammen i 1985 gav næsten 5 mio. kroner.

Licensaftaler

Verdensnaturfonden har indgået et samarbejde med benzinselskabet Texaco. Mod at betale 2 øre pr. solgt liter blyfri benzin kan Texaco anvende Verdensnaturfondens WWF's panda-symbol på samtlige tankstationer. Aftalen giver en minimumsgaranti på 200.000 kr. til det naturbevarende arbejde.

Dette er et godt eksempel på, hvordan erhvervsliv og naturbevarelse kan gå hånd i

hånd - til begges fordel.

På lignende måde har Verdensnaturfonden indgået en lang række aftaler med danske erhvervsvirksomheder, som så at sige »lejer« panda-symbolet i en bestemt periode mod til gengæld at garantere et minimumsbeløb til Verdensnaturfonden. Gennem årene har der været tale om vidt forskellige

produkter: the, spisestel, platter, cykler, køkkenruller, kaffe m.m..

1985 i tørre tal

I 1985 indsamlede den danske afdeling af World Wide Fund for Nature (WWF) 4.730.025 kr., hvilket svarede til en stigning på 40% i forhold til året før.

Pengene til naturbevarelse kommer fra mange forskellige kilder. Den væsentligste er medlemmernes bidrag samt indtægter fra varesalg og indgåede licensaftaler med dansk erhvervsliv.

4.7 mio. syner måske umiddelbart ikke af meget sammenlignet med de store opgaver, der kræves løst for, at mennesker fortsat kan udnytte naturens levende ressourcer. Men heløbet repræsenterer alligevel en fordobling af indsamlede midler over en to-års periode, et resultat som Verdensnaturfonden bestemt er stolt af.

Totalt har Verdensnaturfonden siden stiftelsen i 1961 indsamlet og anvendt mere end 600 mio dollars.

Regnskabstallene t.v. er fra 1985.

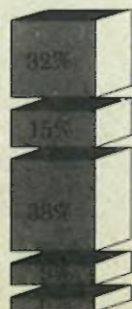
Hvor kom pengene fra?

VNF-Venner og Støttekreds

Gaver og bidrag

Salgs- og licensindtægter

Bladet Panda-klubbens indtægt Renteindtægt

Hvad anvendtes pengene til?

Oplysning og naturbevarelse

Levende Natur Pandaklubben

Salgsomkostninger

Indsamlings- og administrationsomkostninger

Til senere anvendelse til oplysning og naturbevarelse

Snart et sjældent syn

*Turister skyld i mange
chimpansers død*

Chimpansen er menneskets nærmeste slægtning. Selv om man regner med, at der i dag er knap 35.000 tilbage i Afrika, er arten særdeles truet. (WWF/Jane Goodall).

Intetanende turister ved de spanske badestrande har i mange år været gidsler i et uhyggeligt drama: en vel-talende mand med en sød chimpanseunge i barnetøj har antastet dem på stranden og spurgt om han måtte fotografere »fruen og denne dejlige dyreunge«. Og ved man ikke bedre, må fristelsen være stor: det kan blive sjovt at vise dem derhjemme et anderledes billede fra ferieturen.

Mange pesos fattigere og et mere eller mindre elendigt foto rigere er turisterne taget hjem, uden at vide at de har været medskyldige i mindst 10 chimpansers død. Baggrunden er lige så enkel som den er hårrejsende:

Skruppelløse mellemænd betalte arbejdsløse afrikanere for at skyde chimpanse-moderen, hvorefter den ene eller begge ungerne nemt kunne indfanges. Under transporterne til Europa omkom mange af dyrene af sult og tørst. Kun ca. hver 10. dyr nåede frem som fotografisk statist på bl.a. badestrandene ved den spanske kyst.

Mange skurke – ingen helte

Historien har mange skurke: krybskytten, mellemhandleren, importøren, fotografen og turisten. Men ingen helte.

Verdensnaturfondens indsats for at standse dette barberi er nu kronet med held. Indsatsen blev bl.a. koncentreret om oplysning i »forbrugerledet«. Såfremt ingen ønsker at lade sig fotografere, vil det ophøre af sig selv.

Men Verdensnaturfonden har også

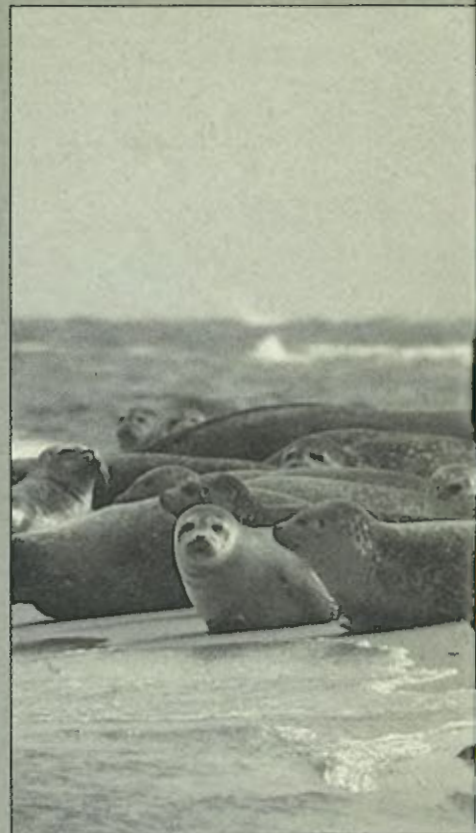
brugt mange penge på bl.a. opsporing af de illegale handelsruter, bedre kontrol med ind- og udførsel af levende dyr, udarbejdelse af regler for sådanne indførsler (læs mere side 17) samt almen oplysning om naturbeskyttelse.

Det er nu næsten lykkedes at standse trafikken af chimpanser. Men selv med dette positive resultat af anstrengelserne er der grund til bekymring på chimpansernes vegne.

Chimpanserne er en nær slægtning til mennesket. De levede engang vidt udbredt i Afrika, men findes nu kun nogle få steder. Deres overlevelse er ikke alene afhængig af et stop for den tåbelige fotografering, men nok så meget af bevarelse af dyrenes levesteder.

Også her gør Verdensnaturfonden en ihærdig indsats, bl.a. i forbindelse med det store program for bevarelse af regnskoven over hele kloden.

Chimpansens udbredelse.

Vadehavet:

Truet som a

*Forureningen kan
ødelægge dette
enestående naturområde*

Et af verdens mest værdifulde naturområder ligger langs den danske, vesttyske og hollandske Nordsø-kyst. Det er Vadehavet, der med sine 12.000 km² marsk, vadeflader, højsande og dyb rummer et utroligt righoldigt dyre- og planteliv. Det fungerer som opdrætsplads for Nordsøens fiskebestande. Sælerne yngler i hundredvis på sandbankerne, og millioner af svømme- og vadefugle bruger Vadehavet som rasteplass i træktiderne.

Alligevel er truslerne mod området større end nogensinde. Gennem floder tilføres der spildevand fra millioner af mennesker og fra tusinder af industrier. Og dumping af giftige kemikalier i Nordsøen tæt ved Vadehavet accepteres stadig. Resultatet af forureningen er åbenlys. Sælerne svømmer rundt med store sår. Fiskene dør, og bundplanterne forsvinder.

Planer om nye, gigantiske havneanlæg, om inddigninger og om olieeftersøgning er andre trusler. Det er yderst betænkeligt, at alt dette kan finde sted midt i en af jordklodens naturperler.

Skal Vadehavets sæler overleve,
må forureningen omgående bringes til
ophør.
(WWF/Palle Uhd Jepsen).

drig før!

Verdensnaturfonden har i en årrække forsøgt at dæmme op for denne udvikling og taler Vadehavets sag. Afdelingerne i de tre vadehavslande har samarbejdet og ved fælles indsats dels oplyst om Vadehavets store værdier, og dels forsøgt at påvirke myndigheder og

Strandhjejlen er blandt de fugle, der trues, såfremt Vadehavet ødelægges.

politikere til at tage hensyn til Vadehavsområdet i den fremtidige planlægning.

Der er fremskridt at spore. Der er en voksende forståelse. Men før forureningen er bragt til ophør, er der ikke noget håb om, at Vadehavet vil overleve.

Næsehorn

Truet af overtro

Næsehornets parringsadfærd er baggrunden for myten om hornets sex-stimulerende virkning

Næsehorn hører til de få dyrearter, der udover mennesket, har en meget lang og lystbetonet parringsakt. Hos gorillaer, der er nært beslægtet med mennesket, har man jagttaget flere forskellige samlejestillinger. Ellers findes der såvidt vides ikke beretninger om parring, der varer mere end nogle få sekunder, selv om forspillene og de rituelle »danse« kan tage lang tid.

De store tykhuder på savannen derimod er op til flere timer om parringsakten. Og dette har givet anledning til megen mytedannelse. Hvis man var i besiddelse af næsehornets kraft måtte man kunne få noget af sin manddom tilbage. Kort sagt: hornet måtte være det sted, hvor manddomskraften sad.

Navnlig asiater har gennem århundreder troet på, at pulveriserede næsehornshorn kunne virke stimulerende på kønslivet. Og tusindvis af næsehorn, både af de tre asiatiske arter, det indiske, Sumatra- og Java-næsehornet, og de afrikanske sorte og hvide næsehorn har måttet lade livet, skudt af krybskytter, der kun var interesseret i hornet.

»Projekt Næsehorn«

Udviklingen er optrappet stærkt i de seneste årtier. I takt med bedre transportmuligheder og mere moderne våben samt udvikling af en organiseret kriminalitet har færre og færre mennesker kunnet nedlægge flere og flere næsehorn. Denne umådelig rovdrift har betydet, at der i dag kun findes ca. 800 Sumatranæsehorn og måske mindre end 50 Javanæsehorn i verden. Det indiske næsehorn findes i et antal, der næppe overstiger 1200, mens de to afrikanske hver tæller nogle få tusinde.

Med moderne undersøgelseteknik har man forlængst kunnet aflive myten om hornets stimulerende virkninger. Men det tager lang tid at ændre en århundred gammel opfattelse; navnlig i dele af kloden hvor naturmedicin traditionelt har spillet og stadig spiller en stor rolle.

Verdensnaturfondens »Projekt Næsehorn« har bl.a. drejet sig om en om-

內裝10瓶 每瓶12片

犀羚解毒片

RHINOCEROS & ANTELOPE
HORN FEBRIFUGAL TABLETS

适应：感冒、发烧、头痛咳嗽

中国济南人民制药有限公司出品

Sammen med pulveriserede antilopehorn sælges næsehornshorn som febernedsættende middel; en virkning der ikke er videnskabeligt holdt i. Heller ikke hornets sex-stimulerende virkning har noget på sig. (Foto: WWF).

fattende oplysningsindsats. En del af projektet har koncentreret sig om at få lukket nogle illegale handelsruter, hvilket også er lykkedes. Og ikke mindst har projektet haft held til at frede og bevare nogle af de områder, hvor næsehornene lever.

Problemerne er dog ikke løst. Så længe folk er villige til at betale mere for et gram pulveriseret næsehornshorn end for et gram guld, vil de overlevende næsehorn gå i stadig fare.

De seneste opgørelser over antallet af sorte næsehorn viser 4.500 mod 7000 i 1984-85. Krybskytteri flourerer fortsat og truer bestanden med total udryddelse.

Nu skal vi satse på uddannelse

Det uddannelsesmæssige indhold i WWF Verdensnaturfondens program må sættes i første række, siger en af fondens fædre, Sir Peter Scott

Sir Peter Scott, 76 år, er en af WWF Verdensnaturfondens grundlæggere, og han har fulgt organisationens arbejde på tæt hold gennem de 25 år, den har eksisteret. Sir Peter Scott synes, at Verdensnaturfonden WWF har klaret sig godt, og han er fuld af fortrøstning til fremtiden.

- Det er lykkedes for Verdensnaturfonden WWF at skabe interesse for naturbevarelsesideen, og helt konkret har fonden reddet arter og naturområder fra at forsvinde for stedse. Men for mig er der ingen tvivl: Verdensnaturfonden WWF skal satse på uddannelse - både af videnskabsfolk og lokalbefolkninger. Jo mere folk ved, jo mere tilbøjelige er de til at stille spørgsmålstegn til udviklingen. Og sådan skal det netop være, siger Peter Scott.

- Ser man pessimistisk på menneskets situation i dag, kan man sige, at det kan ende på to måder: Enten sprænger vi os selv i luften eller også overbefolker vi jorden. Men i mellemtiden er det op til os at gøre jorden til et bedre sted at være for både dyr og mennesker.

Startede tidligt

Sir Peter Scott har interesseret sig for naturen så lang tid tilbage, han kan huske. Det lå hans far, den berømte engelske polarforsker, Sir Robert Scott, meget på sinde, at sønnen skulle følge i hans fodspor hvad angår naturinteressen.

- I et af de breve, min mor modtog fra Antarktis fra den sidste, tragiske ekspedition i 1912, hvor min far mistede livet, bad han hende sørge for »at drengen fik en solid undervisning i naturhistorie«, fortæller Sir Peter Scott. Det løfteholdt fru Scott, og den unge

Peter blev sendt gennem et skoleforløb, der sikrede, at faderens ønske blev imødekommet.

Baggrunden for WWF

Sir Peter Scott fortæller om, hvordan det egentlig gik til, at Verdensnaturfonden WWF blev oprettet.

- En af mine venner, John Huxley, skrev i slutningen af 1950'erne en artikel i The Times. Heri beskrev han den skæbne, der ventede Afrikas vilde dyr, hvis ikke der blev

kunne lønne deres sekretærer. Max Nicholson er en ideernes mand, og han foreslog derfor, at jeg skulle tage initiativ til at få stablet en organisation på benene af et format, der virkelig battede noget. »Du må gå til prinsen«, sagde han.

»Jeg er med«

- Jeg henvendte mig til prins Philip og prins Bernhard. Prins Philip havde netop på det tidspunkt haft et mindre uheld, mens han var ude og spille polo, og han indvilligede i at se mig, mens han fik masseret sit dårlige knæ. Jeg præsenterede ham for ideen, og han lovede at tale med prins Bernhard, der var på besøg i England, fortæller Sir Peter Scott.

- Et par dage efter deltog jeg i et bestyrelsesmøde i Londons Zoologiske have, hvor også prins Philip var med. Han gav mig papirerne om organisationen tilbage og sagde blot: »OK, jeg er med«. Samti-

dig sagde han, at han havde »varmet« prins Bernhard op, og at jeg - hvis jeg var hurtig - kunne fange prins Bernhard på hans hotel, inden han samme aften skulle i teatret med sin datter, prinsesse Beatrix.

- Jeg skyndte mig hen på hotellet. Prins Bernhard blev så interesseret, at han fortsatte samtalen på vej til teatret i en taxi, og det var faktisk mens vi sad der, at han indvilligede i at være med.

- Det var starten på det hele. Prins Philip blev præsident for den britiske afdeling og prins Bernhard blev præsident for den internationale afdeling, der som IUCN fik hovedsæde i Schweiz.

WWF er nået langt

- Når man tager i betragtning, at Verdensnaturfonden WWF kun har virket i 25 år, synes jeg organisationen har nået meget. Langsomt har vi fået reddet noget af naturen. I en større sammenhæng for lidt, men med et menneskelivs varighed som udgangspunkt er det meget, siger Sir Peter Scott.

- Det, der harmer mig, er, at vi stadig udrydder dyr og planter med en foruroligende hast. Og det sker udelukkende for at berige nogle få mennesker. Se blot på hvalerne. For dem er det måske allerede for sent. Blåhvalerne har været fredet i 20 år, og der er ikke blevet flere af dem. Så der er stadig brug for Verdensnaturfonden WWF - og for flere lignende organisationer, siger Verdensnaturfondens fader, Sir Peter Scott.

grebet ind. Det var en fremragende artikel, og reaktionen lod heller ikke vente på sig. En anden, dybt engageret videnskabsmand, Victor Sterloine, svarede med et læserbrev, hvori han opfordrede internationale videnskabsmænd til at tage initiativ til oprettelsen af en velgørende organisation, der skulle samle penge ind.

Læserbrevet førte til flere, og debatten fortsatte en tid, men døde så hen efterhånden. Men så deltog Sir Peter Scott og Max Nicholson i et møde i Den Internationale Union for naturbevarelse, der på det tidspunkt bestod af frivillige videnskabsfolk fra hele verden. De havde kun en lille stab af lønnede sekretærer til deres rådighed i hovedkvarteret i Schweiz, hvorfra det omfattende arbejde blev udført.

- På vej hjem fra mødet, talte vi i flyveren om, hvor deprimerende det havde været. Videnskabsfolkene talte stort set kun om, hvordan de skulle få skrabt penge nok sammen til overhovedet at

Det var erkendelsen af den usikre fremtid for Afrikas vilde dyr, der satte Sir Peter Scott i gang med at starte WWF Verdensnaturfonden. Nederst ses han under et besøg i Danmark i 1986, hvor Verdensnaturfonden viste ham rundt på Vestamager. (WWF/Aage Sørensen).

Havskildpadder:

Køb ikke deres liv.

International konvention kan ikke alene redde havskildpadderne

I 200 millioner år har havskildpadder befolket de tropiske have. Generation efter generation af hunner er gået på land på øde strande, har lagt deres æg i det varme sand, og efter klækningen har ungerne med deres små luffer basket sig vej tilbage til havet. Lokalt har man ganske vist opgravet og spist de velmagende æg, men i det store regnskab betød det intet.

I de sidste 50 år er det imidlertid gået rivende tilbage for de seks arter havskildpadder. Flere og flere æg ender idag i kystbeboernes maver, og skildpaddesuppe og -kød er en delikatesse som eksporteres enten på dåse eller frossent. Af skjoldet, hvis pris for de bedste kvaliteter kan gå op i 30.000 kr. kiloet, forarbejdes først og fremmest brillestel og i øvrigt kamme, spænder og kunstgenstande, eller man sælger hele skjold eller mindre, udstoppede havskildpadder som turistsouvenirs. Af luffernes hud kan laves smukke tasker og sko, og endelig kan olien bruges til kosmetik.

Stop handelen

For godt 20 år siden erkendte man i både de rige industrilande og den fattige tredje verden, at den dødelige trussel mod især havskildpadder, krokodiller, kvælerslanger og de store pelskatte kun kunne fjernes, hvis handelen med de truede dyr og produkter af dem blev reguleret, en handel der næsten udelukkende går fra u-lande til i-lande.

Siden 1975 har 91 nationer tilsluttet sig Washington-konventionen eller CITES, den internationale konvention om handel med truede dyre- og plantearter. Til vejledning for eksportører og importører og for told- og

fredningsmyndigheder er der udarbejdet lister over de 6-700 dyre- og ca. 200 plantearter, som konventionen omfatter.

Danmark tilsluttede sig CITES i 1977 og har ry for at forvalte konventionen forbilledligt – eller endda lovlig rabiat efter nogle danske dyrehandlers mening. For at oplyse om CITES har der været en større udstilling på Toldmuseet i København i 1985 og 86, og mindre udstillinger turnerer i provinsen. Desuden har Fredningsstyrelsen, der administrerer CITES, sammen med bl.a. Verdensnaturfonden udgivet en brochure, som især skal advare ferierejsende mod kritikløst at købe og hjembringe turistsouvenirs, der er omfattet af konventionen. Folderen kan rekvireres hos Fredningsstyrelsen (01 11 95 65) eller Verdensnaturfonden (01 38 20 00).

Det hjælper men...

Der er ingen tvivl om at også de bestrængte havskildpadder har nydt godt af CITES. Nogle lande – USA, Holland, Schweiz, Sverige og Danmark – har totalt forbud mod import af levende dyr og produkter, og i Tyskland rejstes under Red Havskildpadder-kampagnen i 1982-83 en folkeopinion, der fik Forbundsdagen til fra 1984 at sætte en stopper for

den store tyske indførsel af kød og skjolde. Men import kan stadig ske fra andre EF-lande, der ikke alle tager det så nøje med egen import fra u-lande. Spanien er først fra januar 86 blevet medlem af CITES, og to andre, Frankrig og Italien, udelod havskildpadder da de undertegnede konventionen. Italien ønsker at op-

retholde sin lukrative industri baseret på luffernes læder.

En anden alvorlig trussel er farne til avl. Til forskel fra krokodiller er havskildpadder næsten umulige at opdrætte. Alligevel understøtter regeringen på de caribiske Cayman-øer og i Storbritanien den farm på øerne, som siden etableringen i

1975 har importeret op mod ½ mio. æg og et par hundrede voksne dyr fra naturen! Frankrig, Indonesien og Surinam ønsker også at anlægge farne, og det var først efter meget hidsige diskussioner på seneste CITES-konference i 1985 at et afslag vedtoges.

Verdensnaturfonden støtter Fredningsstyrelsen i dens kamp for at de ressourcekrævende forsøg med opdræt af havskildpadder helt forbydes. Desuden må presset på Japan øges, og Danmark bør i EF arbejde for at et totalforbud mod import kommer til at gælde alle EF-lande.

Stoppes disse kanaler, vil der være øget håb for havskildpadderens overlevelse.

Havskildpadderne tilhører en dyregruppe, der er ældre end 200 mio. år. Folderen »Køb ikke deres liv« fortæller mere om bevarelse af havskildpadder og andre truede dyr. Nederst eksempler på klistermærker, som anvendes i kampagnen for at redde havskildpadderne.

Høst renten og lad kapitalen stå

Mennesket er et ufuldkomment væsen og i sin omgang med naturen har det altid været splittet mellem sund fornuft og grådighed. Kun i de tilfælde, hvor gamle jægersamfund og bondekulturer gennem århundreder har været tvunget til at leve i pagt med den stedlige natur, har man lært at holde økologisk balance med den jord og det vand, man skal bruge og de dyr og planter, man skal leve af. For disse samfund var det en dyrekøbt erfaring, at slægtens livrente bestod i, at man ikke høstede mere end naturen kunne nå at genskabe. Man praktiserede det, man kalder en bæredygtig udnyttelse af naturen.

Alternativet er rovdriften, hvor man ikke alene høster naturens overskud, men bid for bid bruger løs af selve naturkapitalen, til den er forsvundet.

Teknologi bag rovdrift

En væsentlig del af den globale miljøkrise er skabt af rovdrift eller anden form for kortsynet ødelæggelse af naturen.

Det er næsten altid teknologiske fremskridt, der er årsag til rovdrift. Nye effektive redskaber, der benyttes hæmningsløst. Bulldozere, motorsave, pesticider, kunstgødning, trawlere med elektronisk udstyr er redskaber, der har været nyttige, men sandelig også meget skadelige på grund af vidtrækkende misbrug.

Det er ikke al naturudnyttelse, man kan gøre bæredygtig. Minedrift er f.eks. et engangsforetagende. Oliekilder tømmes, naturgas er en begrænset ressource og mange sjældne metaller slipper op, efterhånden som de kendte naturlige depoter tømmes.

Men levende væsener har den fabelagtige egenskab, at de kan formere sig og de kan vokse. Så meget tåbeligere er det at destruere et grundlag, som mennesket kunne blive ved at udnytte, hvis det bliver forvaltet på den rigtige måde, d.v.s. bæredygtigt.

Politiske hindringer

Inden for fiskeri og forstvæsen har man meget længe beskæftiget sig med problemet om, hvorledes man

En udnyttelse af naturen, der ikke er bæredygtig, vil give bagslag mange generationer frem.

Overgræsning er en af de hyppigste årsager til natur-forarmelse. (WWF/Mark Boulton).

Og resultatet af en sådan ikke-bæredygtig udnyttelse af naturen er forøget erosion og ørkendannelse. (WWF/Mark Boulton).

udnytter en skov eller en bestand af fisk, så man får størst muligt udbytte af den år efter år. Ikke desto mindre har fiskeribiologer og fiskere svært ved at blive enige om kvotaordninger og maskevidder på nettene, og skovdriften i troperne har som helhed udviklet sig katastrofalt. Det er ikke let at forene teori med praksis, og det er

ikke altid politisk muligt at opføre sig fornuftigt.

Verdensnaturfonden anser spørgsmålet om bæredygtig udnyttelse for et af de vanskeligste, men også et af de vigtigste problemer at løse.

I mange af den tredje verdens lande forårsages ødelæggelsen af levesteder og rovdriften på levende ressourcer af en kombination af fattigdom, sociale uligheder og befolkningspres. Mange af landene står ufordelagtigt svagt i handlen med industrilandene og er prisgivet konjunktursvingninger på olie og andre importvarer. Man kan ikke fortænke den 1,2 milliard mennesker, som FAO betegner som ekstremt fattige, at de udnytter skove, fiskebestande og græsningsarealer over deres bæreevne og dermed ødelægger dem på længere sigt.

Miljøet skal bevares

Det er klart, at der er en lang række socio-økonomiske mekanismer, der må ændres bl.a. for at komme fattigdomsproblemet til livs. Det er til skade for hele verdens befolkning, at 1,2 milliard mennesker så at sige dagligt er beskæftiget med at skabe ørken omkring sig af ren og skær nød. FNs organisationer har da også erklæret det som et mål at liberalisere importen fra u-lande for at skaffe dem valuta og samtidig forøge den direkte udviklingshjælp, at gøre det internationale valutasystem smidigere, at vedtage etiske regler for multinationale selskaber, at lægge vægt på sundhed, bolig og uddannelse. En pæn og relevant målsætning, som man desværre ikke er nået langt med i praksis.

For at nå disse mål vil miljøbevarelse være nødvendig. Faktisk vil udvikling ikke kunne ske uden en samtidig økologisk bevarelsesstrategi. Og den side af sagen kan man i hvert fald gå i gang med omgående.

For stort pres på naturen

Et godt eksempel er Verdensnaturfondens engagement i et stort udviklingsprojekt, der sigter på en bæredygtig udnyttelse af naturen. Langt inde i den ørkenagtige Sahelregion i

Mali danner Nigerfloden et kæmpe-mæssigt delta, fordi strømmen på sin vej mod havet støder på bakket land og klitformationer fra Sahara. Nigerfloden henter sit vand i det regnrige Guinea længere vest på, og i regntiden oversvømmer den 20.000 kvadratkilometer af det tørre land i Mali, som den samtidig gøder med sit slam. Det kæmpemæssige vådområde, der dannes, er et paradys for fisk og millioner af trækfugle, især ænder. Samtidig opstår der frodige græsange til kvæget, og befolkningen dyrker hirse, ris, bønner, jordnødder, maniok og majs. Jagt og især fiskeri er en vigtig proteinkilde.

Men tørkesituationen i store dele af Sahelzonen har skabt en tilstrømning nordfra af bønder og nomader med store kvægflokke. Engene overgræsses, planterne rives op eller trampes ned - flodsletten nedslides og presset på de resterende naturressourcer øges yderligere.

Bæredygtig udnyttelse

Der er mange velmenende hjælpeorganisationer, der har investeret i projekter i Nigerflodens indlandsdelta. Men de har ofte valgt tekniske og landbrugsmæssige løsninger uden den indsigt i lokalbefolkningens behov, traditioner og sociale opbygning, som i virkeligheden er forudsætningen for, at et hjælpeprogram skal lykkes. Projekterne har heller ikke været koordinerede, og de fleste er faktisk mislykkedes.

Men i samarbejde med den vesttyske regering, der har valgt Nigerdeltaet som bistandsprojekt, har Verdensnaturfonden igangsat en planlægning, hvor man prøver at forene alle de hensyn, der skal tages for at forvalte området bæredygtigt. I nært samarbejde med Malis regering og lokalbefolkningen vil græsnings- og dyrkningsmuligheder, skovbrug, fiskeri og jagt komme til at indgå i en integreret benyttelsesplan, der sikrer at alle naturressourcer udnyttes optimalt uden at blive forringede. En særlig opgave for Verdensnaturfonden er det naturligvis at sikre områdets internationale værdi bl.a. for mange at de nordeuropæiske trækfugle. Ikke mindre end 108 af de 350 fuglearter, der er konstateret i området, er trækfugle fra Europa-Asien, især vadefugle og andearter.

Verdensnaturfondens Sahel-projekt er vigtigt, fordi det på mange måder kan blive banebrydende, hvis det lykkes. Blandt andet vil det være med til at vise politikerne, at det ER muligt at forene bæredygtig udnyttelse og naturbevaring.

Nigerflodens Indre Delta er et nøgle-område i WWF's store bevarelsesprogram i Mali i Vestafrika. Området er 5-10 gange mere frugtbart og produktivt end savannen og halvørkenen, som omkranser deltaet. Kun en bæredygtig udnyttelse kan sikre området og fremtiden for millioner af mennesker.

Oceanerne plyndret for hvaler

Pukkelhval med unge (WWF/Nicklin & Ass.).

Der er desværre mange eksempler på menneskelig dumhed og/eller kynisme ved behandling af naturressourcer. Et skoleeksempel er hvalfangstens historie. Siden hvalfangstens start omkring år 1600 er den ene hvalbestand efter den anden bragt til randen af udryddelse på grund af simpel rovdrift. Først de langsomme nordatlantiske rethvaler nordkaperen og grønlandshvalen, der næsten blev udryddet i midten af forrige århundrede. Med dampmaskinen og harpukanonen kom turen til de hurtigere finhvaler, der hidtil havde klaret frisag. Og efter plyn-

dringen af de nordlige farvande fortsatte man omkring Antarktis.

Bestanden på 200.000 blåhvaler blev på få år reduceret til 5000. I 1932 alene dræbtes næsten 30.000 dyr, der endte som margarine, linoleum, stearinlys og frosset kød. Så kom efter størrelse turen til finhval, sejhval og vågehval.

Først i 1982 gik flertallet af den internationale hvalfanstkommissions medlemslande ind for stop for al hvalfanst efter sæsonen 1985/86. Japan, Norge og Sovjetunionen protesterede og kunne efter reglerne fortsætte deres fangst af hvaler efter 1985.

Natur- bevarelse er politik

Blivende resultater nås ved at angribe natur-krisens årsager

At bevare naturværdierne i de fattige u-lande med deres enorme sociale, politiske, økonomiske og befolkningsmæssige problemer med de midler, WWF har, føles undertiden som at ville dæmme op for en flodbølge med en teske.

Måske skulle man gå lidt op ad strømmen og se, hvor flodbølgen kommer fra, og forsøge at ændre dens løb?

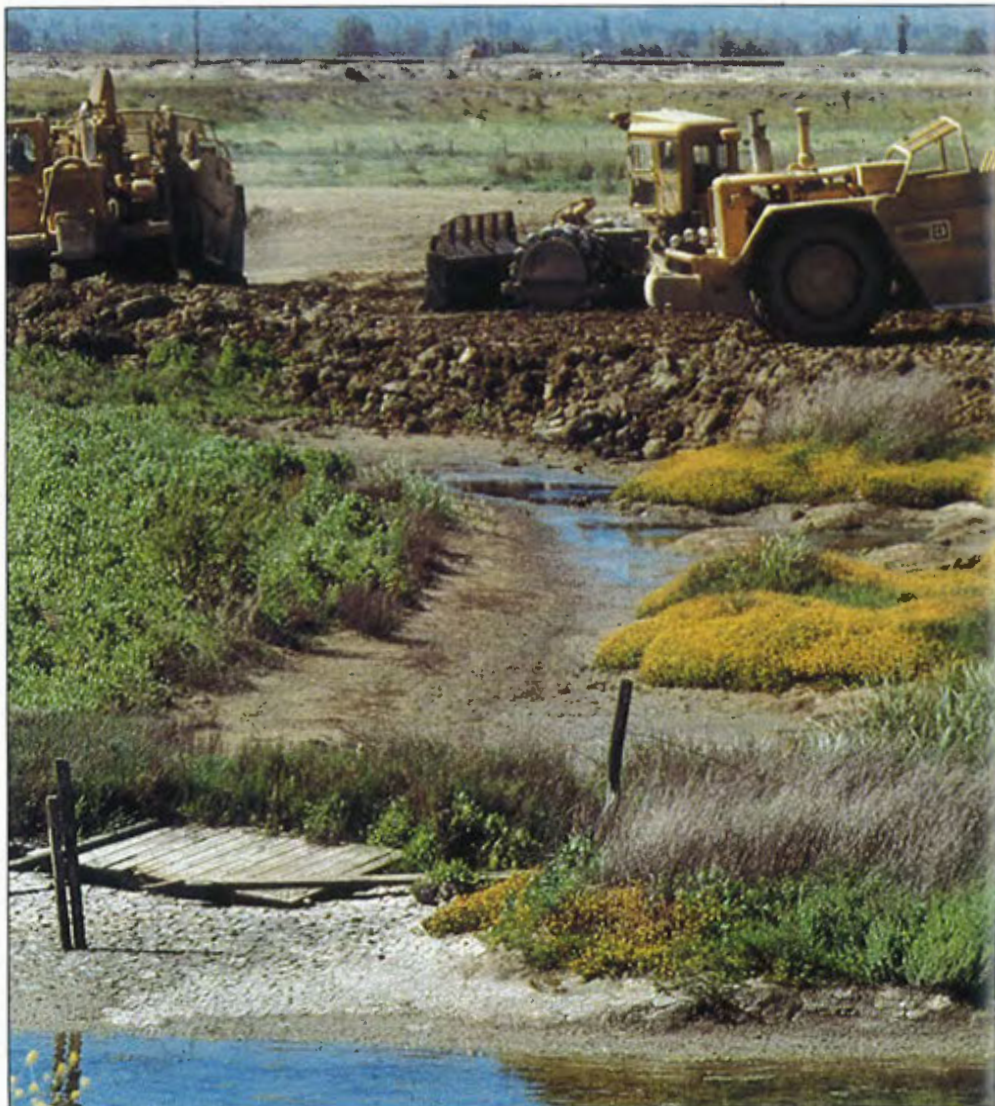
Vi er alle enige om at tropernes naturværdier skal reddes. Men hvordan? Den mest indlysende strategi er at støtte nationalparker og reservater. Verdensnaturfonden har derfor mange projekter, som sikrer udstyr, lønninger og anden støtte til truede områder.

Men efterhånden som man fordyber sig i problemerne, står det klart, at den tropiske naturs fremtid ikke bestemmes i Gabon, i Burma eller Indonesien, men i Bruxelles, Geneve og Washington.

Den bestemmes af Lomé-konventionerne mellem EF og U-landene, af Verdensbankens långivningspolitik og af resultatet af Tropical Timber Association's møder i Geneve.

WWF er fuldt berettiget blevet verdenskendt gennem sine mange fremragende feltprojekter, og selv om ingen vel kan påstå at verden er bedre idag end for 25 år siden, da WWF blev født, er der næppe tvivl om at uden WWF's indsats ville den være væsentligt værre. De opnåede resultater skyldes ikke blot den direkte effekt af de enkelte projekter, men måske i ligeså høj grad WWF's bidrag til højnelsen af bevidstheden om tropernes miljøproblemer i de rige lande.

Der er ingen tvivl om at feltprojekterne, hvoraf en del er omtalt i andre artikler i dette nummer, skal og må

Megen naturødelæggelse skyldes ønsket om kortsigtet økonomisk gevinst. På langt sigt vil sådanne projekter føre til en ikke-bæredygtig udnyttelse og dermed en forringelse af befolkningens levevilkår. (WWF/J. Foott/BCL).

fortsætte, men det bliver mere og mere klart, at skal vi opnå blivende resultater, skal vi gå dybere, hen mod årsagerne snarere end mod symptomerne.

Der er derfor i de senere år sket en bemærkelsesværdig ændring i Verdensnaturfondens arbejdsmetoder henimod, hvad vi kalder strategiske snarere end taktiske aktiviteter.

Hensyn til miljøet

Blandt de mægtigste faktorer i verden idag er Verdensbanken og de øvrige multinationale udviklingsbanker, der gennem deres lånepolitik har stor indflydelse på U-landenes udvikling. Økonomiske og tekniske overvejelser har hidtil været næsten ene-rådende, men i de senere år er kommet en voksende forståelse, også indenfor bankernes egne administration, for at miljøhensyn må tages. Man må undgå projekter, der måske set udfra et snævert økonomisk synspunkt er en succes, men som på lang sigt fører til en ikke-bæredygtig udnyttelse af ressourcerne og derved til

en forringelse af befolkningens levevilkår. Og sådanne projekter er der desværre mange af. Det er derfor ikke uberettiget, når mange internationale miljøorganisationer kritiserer Verdensbanken og de øvrige udviklingsbanker, og en sådan kvalificeret kritik er en vigtig spore til den udvikling, Verdensbanken er ifærd med at gennemgå.

Verdensnaturfonden går imidlertid et skridt videre. En af dens medarbejdere har nu i et års tid arbejdet med en nøje analyse af Verdensbankens miljøpolitik, dens styrke og svagheder. Formålet med denne analyse er at fremkomme med konstruktive forslag til forbedringer, snarere end en kritisk opposition. Som et af resultaterne af dette udredningsarbejde fremsendte Verdensnaturfonden i Danmark en lang og detaljeret redegørelse til den danske udenrigsminister, som er vort lands Guvernør i Verdensbanken, til brug for et årsmøde afholdt i september 1986. Fordi udredelsen var grundig og saglig, har vi grund til at tro, at den har haft en vis indflydelse.

regår indenfor Lomé-konventionernes rammer. Det er aftaler, som giver U-landene økonomiske muligheder og begrænsninger, der har dyb indflydelse på hele deres struktur, på deres landbrug, skovbrug og derved på udnyttelsen af deres natur.

Projekterne under EF's European Development Fund er også vigtige. EDF støtter således et meget kontroversielt projekt til at udrydde tsetse-fluen over store områder i det sydlige Afrika, i Zambia, Zimbabwe, Mozambique og Malawi. Det frygtes at åbnes disse områder for kvægdrift, resulterer det i en håbløs overgræsning, for der findes ingen sociale og økonomiske mekanismer, der vil begrænse kvægholdet og forhindre en sådan overgræsning.

Politisk indflydelse

At arbejde »politisk« er nu ikke noget nyt for WWF. Når Verdensnaturfonden rent faktisk har haft indflydelse på bevarelsen af verdens hvaler, er det fordi vi blev klar over, at hvaler ikke bevares ved at hjælpe dem i havene, men ved at tale deres sag ved den Internationale Hvalkommissions møder. Det er her lykkedes Verdensnaturfonden sammen med andre organisationer bl.a. Greenpeace, at få vækket så stor en offentlig forståelse for hvalernes sag, at der i de senere år er sket ganske væsentlige fremskridt. Det har været hårdt arbejde, for ikke blot mødes Hvalkommissionen til lange og indviklede møder

hvert år, men ind imellem møderne er det nødvendigt at indsamle viden, både biologisk og politisk, og forsøge at få indflydelse på de forskellige landes delegationer såvelsom offentligheden.

Og her kommer vi til en af vanskelighederne, en af de begrænsende faktorer. Det er så krævende at være velinformeret om disse indviklede politiske og tekniske sager, at der er grænser for, hvad den enkelte organisation kan gøre. Kun ved koordinering og tæt samarbejde er det muligt at løse disse problemer.

Verdensnaturfondens nationale afdelinger har derfor et udstrakt samarbejde om nogle af disse problemer og diskuterer, hvilken afdeling skal koncentrere sig om hvad, og vi arbejder nært sammen med de miljøorganisationer, som er på linie med os.

Kun hvis vi er tilstrækkeligt velinformerede, vil vore argumenter have politisk slagkraft.

Det kræver blod, sved og tårer at blive tilstrækkelig velinformeret i vor indviklede verden.

Man kunne forestille sig, at Verdensnaturfonden i fremtiden fokusere endnu mere på disse politiske sammenhænge. Måske skulle vi have »ambassadører« ved EF, ved Verdensbanken, ja måske også på Christiansborg, medarbejdere som på en saglig velfunderet vis kan støtte de positive kræfter, der ofte er ved at fare vild i de mange komplicerede miljøproblemer.

For os europæere er EF det store dyr i åbenbaringen. Det er her ikke så meget EF's egentlige miljøpolitik, som har Verdensnaturfondens bevågenhed, som de mange aktiviteter, som uden at være bevidst miljøpolitik har en meget dyb indflydelse på miljøet.

Indenfor Europas grænser er det først og fremmest den fælles landbrugspolitik, som uanset hvad man ellers kan sige om den, på mange måder har været destruktiv for Europas miljø.

Det er almindeligt anerkendt, at der er sket større biologiske ændringer i Europas landskab den sidste menneskealder end i de foregående tusind år, henimod intensivt opdyrkede monokulturer med anvendelse af pesticider og kunstgødning. Dette er en udvikling, som er blevet stærkt accelereret af EF's landbrugspolitik. Diskussionen om, hvad vi skal gøre ved vore marginaljorder, er resultat af en ændret holdning og en større miljøbevidsthed i EF.

For U-landenes miljø er de vigtigste faktorer de forhandlinger, der fo-

WWF og de nationale afdelinger

WWF-INTERNATIONAL
Av. du Mont Blanc
CH-1196 Gland

WWF-AUSTRALIEN
Level 17, St. Martins
Tower
31 Market Street
Sydney NSW 2001

WWF-BELGIEN
608 Chaussée
Waterloo
B-1060 Bruxelles

WWF-CANADA
60. St. Clair Ave. East
Suite 201
Toronto, Ontario
M4T 1N5

WWF-DANMARK
Østerbrogade 94
DK-2100 København Ø

WWF-ENGLAND
Panda-House
11-13 Ockford Road
GB-Godalming,
Surrey

WWF-FINLAND
Uudenmaankatu 40
SF-00120 Helsinki 12

WWF-FRANKRIG
14 rue de la Cure
F-75016 Paris

WWF-HOLLAND
Postbus 7
NL-3700 AA Zeist

WWF-HONG KONG
10/F, Wing On Life
Bldg.
22 Des Voeux Rd.
Central Hong Kong

WWF-INDIEN
c/o Godrej & Boyce
Ltd.
Lalbaug, Parel
Bombay 400 012

WWF-ITALIEN
Via Salaria 290
I-00199 Roma

WWF-JAPAN
Dai 39 Mori Bldg.
2-4-5 Azabudai
Tokyo 106

WWF-MALAYSIA
PO Box 10769
Kuala Lumpur

WWF-NEW
ZEALAND
PO Box 6237
Wellington

WWF-NORGE
Rosenkrantzgt. 22
N-0160 Oslo 1

WWF-PAKISTAN
PO Box 1312
Lahore

WWF-SCHWEIZ
Postfach 749
CH-8037 Zürich

WWF-SOUTH
AFRICA
PO Box 456
Stellenbosch 7600

WWF-SPANIEN
6 Santa Engracia
E-Madrid 10

WWF-SVERIGE
Ulriksdals Slott
S-171 71 Solna

WWF-USA
1255 23rd St. N. W.
Washington D. C.
20037

WWF-VEST-
TYSKLAND
Sophienstrasse 44
D-6000 Frankfurt
a/M 90

WWF-ØSTRIG
Ottakringerstr.
114-116/9
Postfach 1
A-1162 Wien

De næste 25 år:

Vi skal samle indsatsen om færre projekter

Den tidligere ambulance-tjeneste for truede dyr er forbi. Nu skal arbejdet koncentrereres om at forhindre, at det overhovedet kommer så vidt, at dyr og planter trues af udryddelse

Siden Verdensnaturfonden WWF blev oprettet i 1961, har arbejdet i høj grad gået ud på at redde, hvad reddes kunne – en form for symptombehandling. Navnlig store, iøjnefaldende og ofte populære dyr har været i fokus. Tiger, næsehorn, isbjørn, panda o.s.v.

Men blot i løbet af de to et halvt årtier siden oprettelsen, er presset på naturen steget så voldsomt, at der skal langt mere til end blot symptombehandling, hvis Verdensnaturfonden WWF skal leve op til sit formål: at bevare naturen og dens resourcer.

Derfor har Verdensnaturfonden gjort status efter en lang og på mange måder særdeles frugtbar periode. I fremtiden gælder det om at koncentrere indsatsen om nogle helt konkrete aktioner og programmer, der skal sikre, at det ikke bliver nødvendigt at fortsætte den akutte redningstjeneste.

Vådområder udgør livsgrundlaget for millioner af mennesker.
(WWF/P. Steele/ICCE).

De naturtyper, Verdensnaturfonden WWF vil arbejde for at bevare, er skove og vådområder. Samtidig skal vi sikre den biologiske variation. Disse emneområder dækker en væsentlig del af den mest værdifulde og artsrige natur, der er tilbage på Jorden.

Skove og vådområder

Den tropiske regnskov er levested for over halvdelen af alle dyre- og plantearter på Jorden. I forhold til den tempererede skov indeholder regnskoven et langt mere rigt og varieret liv. Samtidig er den betydelig mere sårbar overfor menneskelige indgreb.

Fælder man et stykke skov i Danmark, kan man plante nye træer og i løbet af et forholdsvis kort tidsrum se skoven vokse op igen. Eller man kan lade området ligge, og det vil springe i skov igen helt naturligt. Det

Tømmerhugst – som her på Sumatra – udgør en alvorlig trussel mod plantearter. Mere end halvdelen af Jordens arter lever i skovene (WWF/A. Compost).

samme vil ikke ske i den tropiske regnskov. Her vil resultatet af fældning ofte være udpining af jorden og i værste fald gold ørken.

Regnskoven udgør med sine træer og øvrige planter og dyreliv en perfekt balance. Selve den jordbund, træerne vokser på, er i virkeligheden fattig på næringsstoffer. Disse findes nemlig i de levende planter og ikke som en dansk skov for en stor del i muldlaget. Når en plante eller et dyr dør, sker der en meget hurtig nedbrydning, og næringsstofferne optages straks af planterødderne.

Derfor er den jord, der lægges åben, når regnskoven fældes, ikke meget værd som landbrugsjord. Og samtidig med, at træerne fældes, forsvinder dyr og planter i tusindvis. Dyr og planter, som vi knap nok kender eller slet intet ved om, og som ikke blot er bevaringsværdige for deres egen skyld, men også fordi de kunne have været til gavn for mennesket i fremtiden.

Ved at bevare et stykke regnskov, bevarer man altså levestedet for en lang række dyr og planter, som ellers ville være forsvundet fra Jorden for stedsse.

Orlig trussel mod Jordens dyre- og ver i den tropiske regnskov.

Vådområder, som f.eks. floder, søer, moser og lavvandede fjorde, hører til blandt de mest produktive naturområder i verden. I et vådområde dannes otte gange så meget plante-materiale som på et tilsvarende dyrket areal. Vådområder er en vigtig del af økosystemet. De har en væsentlig rolle i naturens mange kredsløb, og de giver næring til flora og fauna, som vi selv er så afhængige af.

Alt for ofte betragtes vådområder som overflødige og besværlige elementer i et ellers gennemkultiveret landskab. I tidens løb er der sat umådelige kræfter ind på at skaffe dem af vejen. Afvanding, opdyrkning og dræning har sat deres tydelige spor, men ofte har prisen været høj. I stedet for et naturområde i balance, hvor vi kunne have udnyttet de mange naturrigdomme, står vi med et ubrugeligt og ødelagt område, som ikke er til glæde for nogen.

Arternes mangfoldighed

Der findes mellem 5 og 30 millioner forskellige dyre- og plantearter på Jorden. Gennem udviklingshistorien er der opstået og forsvundet liv, men

i dag går det kun een vej: der forsvinder liv. Det sker med foruroligende hast, og hvis udviklingen fortsætter i samme tempo, må man regne med, at omkring midten af næste århundrede vil halvdelen af alle arter være forsvundet.

Hver gang vi fælder et stykke regnskov, udrydder vi planter. Måske fjerner vi derved muligheden for nogensinde at finde det rigtige middel mod kræft, fordi vi i vores grådighed efter kortsigtet profit har udryddet netop den plante, der indeholder nøglen til kræftens gåde. En uhyggelig tanke.

Foruden de mere direkte nyttemuligheder, vi således i afstumpet kortsyn afskærer os selv fra, er der de etiske og æstetiske aspekter af problemet. Er det ikke en trist verden at give videre til vores efterkommere, hvis så spændende dyr som tigre, næsehorn og kæmpehvaler ikke længere færdes? Og selv om de fleste af os aldrig får lov til at opleve en regnskov, er det så ikke en god ting at vide, at den er der? Det ville også være mere fattigt at leve sin hverdag, hvis der ikke var en spændende natur at hente inspiration i.

Oplysning

For at nå de mål, Verdensnaturfonden WWF har sat sig for de kommende 25 år, vil det være nødvendigt at satse på oplysning, uddannelse og oplæring af folk, der kan udføre arbejdet med at sikre naturen.

Hvis der ikke oprettes et effektivt styringssystem, hjælper det ikke at etablere nationalparker, reservater o.s.v. Der skal også hele tiden forskes og afprøves nye metoder til genopretning og sikring af næsten udryddede arter eller naturområder samt udarbejdes planer for en bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne.

Det kræver alt sammen netop uddannelse og oplæring samt information af befolkningen såvel i de belastede områder som i den rige verden, der nødvendigvis må yde det væsentligste bidrag til arbejdet.

Mange miljøorganisationer er af den opfattelse, at folk i den rige verden ikke har nogen undskyldning for at ødelægge naturen, mens folk i den tredje verden til en vis grad er frataget ansvaret på grund af manglende viden og muligheder. Det er det, der nu skal tages fat på, bl.a. via det samarbejde, som Verdensnaturfonden WWF har indledt med verdensreligionerne.

På den måde håber Verdensnaturfonden WWF at kunne nå ud til mange millioner mennesker, der bor midt i de mest belastede naturområder, og som ikke har mulighed for at læse avis, se TV og høre radio og på den måde blive informeret om, hvad der kan gøres for at sikre dem en fremtid i harmoni med den omliggende natur.

Mange af disse mennesker har i generationer levet i og af naturen, uden at balancen er blevet forstyrret, men på grund af øget befolkningspres, større økonomiske krav m.m. er denne balance blevet forrykket, og området står i fare for at bryde sammen. Det er bl.a., hvad der er sket i store områder i Afrika med tørke og nød til følge.

Der er kun een vej frem, hvis mennesket skal kunne overleve og have en tålelig tilværelse på Jorden: at lære at leve i harmoni med resten af Jordens levende væsner. Jo før vi finder ud af det, jo bedre. Det er op til det enkelte menneske, at træffe beslutningen om at være med til at sikre os alle en fremtid.

Pandaen – et truet symbol

Foto: WWF

Helt frem til dette århundrede var pandaen næsten lige så ukendt i sit kinesiske hjemland som andetsteds p.g.a. dens skjulte tilværelse i utilgængelige bjerge. Men nu er Daxiong mao, »den store bjørnekat«, gået hen og blevet et nationalsymbol i Kina.

Og selv om man i den vestlige verden har kendt til pandaen i godt 100 år, er det kun 50 år siden at den første rigtige levende sorthvide panda-bjørn, en unge, blev bragt ud af Kina. Su-Lin – det betyder »en lille bitte smule af noget meget yndigt« – fik en stjernemodtagelse i USA, dens billede kom i alverdens aviser, og der gik en lige linie fra Su-Lins berømmelse til valget i 1961 af pandaen som vartegn for Verdensnaturfonden WWF.

De WWF-folk, der for 25 år siden kårede pandaen, kunne ikke vide, at den senere skulle vise sig at være prototypen på en truet dyreart: dens levested er opdelt i småområder, af begrænset omfang, og de har været udsat for yderligere reduktioner som følge af brændehugst og opdyrkning. Arten er fåtallig, den lever af en ensidig og næringsfattig kost som er ustabil. Og dens ynglebiologi sætter naturlige grænser for formeringsevnen.

Pandaen er udbredt i områder i Vestkina på tilsammen ca. 30.000 km² (% af Danmarks areal). Først i 1963 indførte kineserne jagtforbud, og i de følgende 15 år oprettedes ialt 12 reservater. De omfatter kun 1/3 af pandalandet, men tæller 60% af den samlede pandabestand på – mener

man – ca. 1000 dyr. Afstanden mellem reservaterne er fra 50 til 250 km, og kun to omfatter mere end 100 dyr – det anses af eksperter for at være et minimum, hvis indavl skal udelukkes.

Af udseende minder pandaen slående om en bjørn og blev oprindeligt beskrevet som sådan. Men snart gerådede de lærde i en endnu ikke afsluttet strid om dens rette slægtskabsforhold, og den henføres nu til sin egen slægt, af nogle endda til en selvstændig familie.

Til forskel fra bjørnene, er pandaen inkarneret vegetar – dens føde består i naturen næsten udelukkende af bambus. Men i stedet for de planteædende pattedyrs lange og ofte komplicerede tarmkanal til nedbrydning af cellulose er pandaen udstyret med en uhensigtsmæssig kort tarm af gængs rovdryrlængde. Mens typiske planteædere har en 80% udnyttelse af føden, ligger den hos pandaen på sølle 17%. Samtidig har bambus en begrænset næringsværdi.

For at få sit energiregnskab til at stemme må pandaen derfor tygge sig igennem enorme mængder af bambus. 11-20 kg pr. dag passerer systemet på blot 5-8 timer og kvitteres som hundredvis af filtrerede ekskre-

menter. De seneste års WWF-studier af pandaer forsynet med radiosendere har vist at gumleri også er en del af nattens gerninger.

Det kan derfor udvikle sig til en dødelig trussel, når vældige bestande af bambusarter af helt naturlige årsager visner og dør efter blomstring og frøsætning, hvilket indtræffer med 50-100 års mellemrum. I 1975-76 blomstrede og forsvandt den sorte bambus, og man fandt 138 pandaer døde af sult, fordi der ikke mere p.g.a. opdyrkning voksede andre, ikke-blomstrende bambusarter i nærheden. I 1983 blomstrede den gule bambus, men da kunne en hjælpeaktion begrænse pandatabet.

Endelig gør pandaerne det inderligt besværligt for sig selv at føre slægten videre. De er udprægede individualister, og både hunner og hanner er kræsnere i valget af partner. Hunnerne er kun modtagelige nog-

le få dage om året, og den nøgne unge på blot 100 gram kræver intensiv pleje i mere end et halvt år. Først 2 år gammel forlader den moderens beskyttende favn, og det varer yderligere 5 år, før den selv er kønsmoden.

Et elsket, men sårbart symbol, som kineserne og Verdensnaturfonden vil gøre alt for ikke at miste.

